

ВИВЧЕННЯ МОВНОЕТИКЕТНИХ ОДИНИЦЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

К.В. Дегтярьова

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична
стоматологічна академія»

Вступ. Оскільки «лікар – це лінгвоактивна професія» (Н.Формановська), важливу роль в опануванні іноземними студентами української мови відіграють мовноетикетні засоби – одиниці мови, за допомогою яких забезпечується вираження прийнятих і приписаних суспільством національно-специфічних правил спілкування в ситуаціях ввічливого контакту зі співрозмовником, як-от: звертання до співрозмовника, вибачення, подяка, прохання, порада, відмова тощо. Мовноетикетні засоби, виконуючи фатичну функцію (від англ. – phatic communication), стають засобом встановлення і / чи підтримання контакту, визначають його тональність і характер взаємин між комунікантами. Знання таких засобів і вміле володіння ними сприяє вдалому спілкуванню з дотриманням правил увічливості, вихованню в іноземних студентів потреби й готовності використовувати ці засоби у спілкуванні.

Основна частина. Викладачі кафедри українознавства та гуманітарної підготовки нашого вишу, навчаючи іноземних студентів українській мові як іноземній, українській мові як мові спілкування, приділяють пильну увагу вивченню мовленнєвого етикету і мовноетикетних одиниць як системи стійких мовних формул і висловів на всіх етапах навчання, позаяк від рівня сформованості мовноетикетної компетенції залежить успіх міжкультурної комунікації: знання і дотримання правил мовленнєвої поведінки дозволяють домогтися найбільших успіхів у контакті зі співрозмовником у різних ситуаціях спілкування.

Труднощі в дотриманні норм мовленнєвої поведінки викликані браком знань про соціокультурні компоненти змісту мовних одиниць, що засвоюються у процесі спілкування з носіями мови. З цією метою викладачами кафедри здійснено відповідний відбір і систематизацію навчального матеріалу –

мовноетикетних одиниць – відповідно до етапу навчання та комунікативних інтенцій, що вивчаються, і розроблено систему вправ і завдань, які сприяють вивченню цих одиниць і доречному використанню їх у комунікації. Ця робота проводиться постійно, систематично, починаючи з перших занять. Наприклад, вже на перших заняттях вивчають, як звернутися до співрозмовника в різних ситуаціях, привітатися, запитати, попроситися, вибачитися, подякувати тощо. На подальших етапах вивчення предметів студенти знайомляться з різними варіантами мовленнєвої поведінки відповідно до ситуації спілкування, тональності, комунікативних позицій співрозмовників тощо, при цьому основна увага звертається на фахове спілкування «лікар – пацієнт». Знайомлячи студентів з комунікативним поведінкою в різних ситуаціях спілкування, викладачі наводять приклади поведінки комунікантів з симетричними і асиметричними комунікативними позиціями.

Загалом вивчення мовноетикетних одиниць здійснюється постійно і систематично: у процесі виконання вправ і завдань з розвитку монологічного і діалогічного мовлення, репродуктивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності, як-от: виконання притекстових і післятекстових вправ, читання текстів, в яких представлено багато епізодів побутового і фахового спілкування; читання діалогів в особах, відтворення пропущених реплік діалогів, продукування діалогів за поданими ключовими словами, ситуаціями спілкування, участь у рольових іграх тощо. Важливе значення має також аналіз комунікативних ситуацій з мовноетикетними помилками і виправлення цих помилок. На кафедрі створено банк тестових завдань на перевірку ступеню володіння мовноетикетними одиницями.

Висновки. Відбір мовноетикетних одиниць здійснюється відповідно до етапу навчання і комунікативних потреб студентів. Для контролю мовленнєвої культури використовуються контрольні завдання і тести, головно із застосуванням комп'ютерних технологій.

Література

1. Авидон И. Тренинги ведения переговоров: материалы для подготовки и проведения / И. Авидон, О. Гончукова. – Спб.: Речь, 2008. – 192 с.
2. Бацевич Ф.С. Основы коммуникативной лингвистики: підручник / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
3. Емельянов Ю.Н. Обучение общению в учебно-тренировочных группах / Ю.Н. Емельянов // Психологический журнал. – 1987. – Т.8. - № 2. – С. 81 – 87.
4. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов